

Modelowy system profilaktyki
i pomocy psychologiczno-pedagogicznej
uczniom z dysleksją

Prezentacja opracowana przez
Ewę Marszałek
w oparciu o materiały autorstwa
Marty Bogdanowicz • Aleksandry Bućko •
Renaty Czabaj

Trudności w uczeniu się dzieci i młodzieży są stałym problemem rodziców, nauczycieli i samych uczniów.

Oprócz trudności występujących często, niejako w sposób naturalny, w nauce czytania i pisania pojawiają się także trudności specyficzne.

Na ich określenie przyjęto używany już powszechnie termin dysleksja rozwojowa.

Terminologia

Dysleksja rozwojowa to zespół specyficznych trudności w uczeniu się czytania i pisania, w uproszczonej formie używa się terminu **dysleksja**. Określenie „rozwojowa” oznacza, że jej symptomy występują na **każdym etapie rozwojowym**, a opisane trudności nie pojawiają się nagle i występują od początku nauki szkolnej. Powinno się je dostrzec już w wieku przedszkolnym i wczesnym szkolnym, choć wówczas jeszcze zazwyczaj mówi się o **ryzyku dysleksji**. Określenie: specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu podkreśla, że występują one u dzieci o **prawidłowej inteligencji**.

Trudności w czytaniu i pisaniu objęte tym terminem mogą występować w trzech formach,

Dysleksja (w wąskim rozumieniu) to specyficzne trudności w czytaniu.

Dysortografia to specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni (w tym błędy ortograficzne).

Dysgrafia to trudności w opanowaniu pożądanego, to znaczy czytelnego poziomu graficznego pisma.

Każde dziecko może mieć nieco inne objawy zaburzeń i inne problemy szkolne.

Uwarunkowane jest to zaburzeniami określonych funkcji, co stanowi o danym typie dysleksji. Najczęściej są one wyznaczone przez zaburzenia prostszych funkcji leżących u podstaw złożonej czynności czytania i pisania.

Wyróżnia się następujące typy:

- dysleksja „wzrokowa” uwarunkowana zaburzeniami rozwoju funkcji wzrokowych i wzrokowo-przestrzennych;
- dysleksja „słuchowa” uwarunkowana zaburzeniami rozwoju funkcji słuchowo - językowych;
- dysleksja „mieszana” (wzrokowa i słuchowa);
- dysleksja „integracyjna” uwarunkowana zaburzeniami współdziałania funkcji

Rozpoznanie zaburzeń i określenie typu dysleksji

wskazuje na potrzebę udzielania uczniowi pomocy z uwzględnieniem jego indywidualnych, specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Dziecko ryzyka dysleksji

to dziecko w wieku przedszkolnym niewykazujące gotowości szkolnej, o nieharmonijnym rozwoju z powodu opóźnień **rozwoju funkcji**, które uczestniczą w nauce czytania i pisania (**wzrokowych, słuchowych, kinestetyczno - ruchowych**).

Taka informacja o uczniu pozyskana przez szkołę z przedszkola wyznacza kierunki działań, które należy niezwłocznie podjąć. Są to:

- aktualizacja opinii
- rozpoczęcie terapii pedagogicznej

Diagnoza

Diagnozę dysleksji rozwojowej stawia się, gdy stwierdzono:

- prawidłowy rozwój umysłowy;
- opóźnienia w rozwoju funkcji słuchowo-językowych, wzrokowo-przestrzennych, ruchowych i integracji tych funkcji, które stanowią podstawę do wykształcenia się umiejętności czytania i pisania;
- wczesne występowanie trudności w nauce czytania i pisania;
- że trudności te są nasilone i długotrwałe oraz nie ustępują po podjęciu terapii pedagogicznej.

Nie rozpoznaje się **dysleksji rozwojowej** gdy trudności w czytaniu i pisaniu:

- są jedynie wynikiem złego funkcjonowania narządów zmysłu (słabym słuchem lub wadą wzroku, której nie można skorygować okularami);
- należą do zespołu symptomów inteligencji niższej niż przeciętna, upośledzenia umysłowego;
- są skutkiem schorzenia neurologicznego (mózgowe porażenie dziecięce, epilepsja);
- są wyłącznie wynikiem zaniedbania środowiskowego i błędów dydaktycznych;

Symptomy ryzyka dysleksji

- przed pójściem dziecka do szkoły
- w zakresie motoryki małej

- Trudności z wykonywaniem precyzyjnych ruchów w zakresie samoobsługi, na przykład z zawiązywaniem sznurowadeł na kokardkę, używaniem widelca, nożyczek.
- Trudności z rzucaniem i chwytaniem piłki, nieprawidłowe układanie w palcach narzędzia do pisania, trudności z rysowaniem szlaczków, odtwarzaniem złożonych figur geometrycznych, na przykład rysowaniem rombu.

c.d. symptomów ryzyka dysleksji u uczniów klas O–III szkoły podstawowej

- **Trudności** z poprawnym używaniem wyrażen przyimkowych opisujących stosunki przestrzenne: ***nad – pod, za – przed, wewnątrz – na zewnątrz.***
- **Wadliwa wymowa**, częste zniekształcanie trudnych słów: przestawianie głosek i sylab, asymilacje głosek- na przykład sosa lub szosza, błędy gramatyczne.
- **Trudności z zapamiętywaniem** wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie; **trudność z zapamiętywaniem nazw**, mylenie nazw zbliżonych fonetycznie; **trudność** z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w **serie i sekwencje**, jak nazwy dni tygodnia, pór roku, nazwy kolejnych posiłków, szeregi 4–cyfrowe, zdania 5 – 6 wyrazowe.
- **Trudności w różnicowaniu głosek** podobnych, na przykład **z – s, b – p, k – g,** czyli zaburzenia słuchu fonemowego; **trudności z wydzieleniem sylab** i **głosek** ze słów, ich syntetyzowaniem (zaburzenia analizy i syntezy głoskowej i sylabowej) oraz manipulowaniem strukturą fonologiczną słów (na przykład trudności z wykonaniem poleceń typu: odszukaj słowa ukryte w nazwie, dodaj sylabę/ głoskę, usuń sylabę/ głoskę).

- trudności z wyróżnianiem elementów z całości, a także syntetyzowaniem w całość;
- trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki, z odróżnianiem kształtów podobnych, na przykład figur geometrycznych, liter m–n, l–t–ł lub identycznych, lecz inaczej położonych w przestrzeni, na przykład liter p – b – d;
- trudności z określeniem swoich części ciała, gdy określa je terminami: prawe – lewe, na przykład prawa i lewa ręka, noga;
- trudności ze wskazaniem kierunku na prawo i na lewo od siebie, na przykład droga na prawo;
- trudności w orientacji w czasie: z określaniem pory roku, dnia, godziny;

- Trudności w nauce czytania: dziecko czyta bardzo wolno, najczęściej głośkuje i nie zawsze dokonuje poprawnej wtórnej syntezy, przekręca wyrazy; nie rozumie przeczytanego tekstu.
- Trudności w nauce pisania: częste pisanie liter i cyfr zwierniadanie oraz odwzorowywanie wyrazów przez zapisywanie ich od strony prawej do lewej.

Współwystępowanie wielu wymienionych objawów u jednego dziecka pozwala z większą pewnością przypuszczać, że mamy do czynienia z dzieckiem ryzyka dysleksji.

Podstawa prawna pomocy

Podstawą prawną są Rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej, na przykład:

- z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;
- z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, z późn. zmianami;

- Rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z dnia 29.07.2008 (www.men.gov.pl)
- oraz dokumenty Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawach procedury organizowania i przeprowadzania sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego - komunikat ogłaszany jest co roku na stronie www.cke.edu.pl

Prawa i obowiązki uczniów z dysleksją

Uczniowie z dysleksją rozwojową mają prawo do **diagnozy**, **terapii**, **dostosowania form i metod** nauczania oraz wymagań do ich poziomu.

Regulują to rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej. Treść poszczególnych rozporządzeń jest dostępna w Internecie: na stronie

Ministerstwa Edukacji Narodowej
(www.men.gov.pl) oraz

Polskiego Towarzystwa Dysleksji
(www.ptd.edu.pl).

- **Obowiązkiem** ucznia z dysleksją rozwojową jest podjęcie pracy nad swoimi trudnościami oraz dokumentowanie jej w osobnym zeszycie. Oznacza to, że w pewnym zakresie wymagania wobec niego powinny być zwiększone. W przeciwnym razie trudności będą się pogłębiały, a w konsekwencji znacznie ograniczą zdolność dziecka do odnoszenia sukcesów w dalszej edukacji i dorosłym życiu.

Otrzymanie opinii stwierdzającej dysleksję nie jest ostatnim, ale pierwszym krokiem na drodze do pokonania trudności. W żadnym wypadku nie można traktować tej diagnozy jako zwolnienia z obowiązków, wręcz odwrotnie – opinia narzuca uczniowi, jego rodzicom i nauczycielom obowiązek pracy nad tym problemem. Nadużywanie przywileju z jednej strony prowadzi do dalszego pogłębiania się trudności szkolnych u dziecka, z drugiej zaś tworzy nieprzychylny klimat wokół samego problemu dysleksji.

Zatem zgodnie z prawem uczniowie z dysleksją mogą uzyskać wszelką potrzebną im pomoc. Jednak w praktyce ta pomoc jest udzielana rzadko i w sposób niepełny. Wyjątek stanowi pisanie sprawdzianów i egzaminów w formie dostosowanej do trudności.

Zapisy w polskim prawie oświatowym gwarantują uczniom dyslektycznym prawo do:

- wczesnej diagnozy;
- wczesnej, specjalistycznej pomocy;
- dostosowania wymagań edukacyjnych i sposobu oceniania do możliwości ucznia (nauczyciel jest zobowiązany przestrzegać wskazań zawartych w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną);
- zwolnienia z nauki drugiego języka obcego w wypadku uczniów ze stwierdzoną głęboką dysleksją;
- wyrównania szans podczas egzaminów (sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i matury);
- wyrównania szans edukacyjnych przez zapobieganie niepowodzeniom szkolnym.

Cele i założenia modelowego systemu profilaktyki i pomocy

Głównym celem modelowego systemu profilaktyki i pomocy psychologiczno -
- pedagogicznej uczniom z dysleksją rozwojową jest zapewnienie specjalistycznej
pomocy dzieciom ryzyka dysleksji na etapie edukacji przedszkolnej i
wczesnoszkolnej

oraz dzieciom i młodzieży z dysleksją rozwojową na kolejnych etapach
kształcenia w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej.

Obejmuje wszystkie niezbędne ogniwa:

- ucznia,
- jego rodziców,
- nauczycieli w przedszkolach i szkołach
- oraz poradnictwo psychologiczno--pedagogiczne i specjalistyczne.

System koncentruje się na działaniach z zakresu **rozpoznania** trudności,
diagnozy i **organizacji pomocy**, wskazując konkretne rozwiązania.

Założenia modelowego systemu profilaktyki i pomocy

Modelowy system profilaktyki i pomocy uczniom z dysleksją zakłada:

- 1) objęcie obserwacją wszystkich dzieci o nieharmonijnym rozwoju psychoruchowym w okresie przedszkolnym, a szczególnie pięciolatek;
- 2) objęcie badaniami przesiewowymi dzieci ryzyka dysleksji już na etapie edukacji elementarnej (klasa „0”), by wyrównać ich start w szkole;
- 3) objęcie **diagnoza** w kierunku dysleksji wszystkich uczniów mających trudności w uczeniu się;

4) objęcie specjalistyczną pomocą zarówno dzieci ryzyka dysleksji, jak i uczniów ze stwierdzoną dysleksją rozwojową;

W zależności od stopnia i charakteru niepowodzeń w nauce szkolnej proponuje się:

– pomoc udzielaną przez rodziców pod kierunkiem nauczyciela (pierwszy poziom),

dodatkowo uczeń może uczestniczyć w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych i psychoedukacyjnych, których celem jest wyrównanie braków wiedzy i stymulacja jego rozwoju;

– udział w zajęciach korekcyjno - kompensacyjnych i koordynowanie pracy samokształceniowej ucznia w domu (drugi poziom);

– udział w terapii indywidualnej i koordynowanie pracy samokształceniowej ucznia w domu (trzeci poziom).

5) kształcenie warsztatowe nauczycieli w zakresie udzielania koniecznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej osobom z dysleksją, w szczególności w zakresie:

- rozpoznania symptomów dysleksji oraz dostosowania wymagań do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów;

6) zaangażowanie rodziców dzieci dyslektycznych w proces pomocy psychologiczno - pedagogicznej przez dostarczenie im wiedzy na temat problemu oraz sposobów radzenia sobie z nim;

7) zaproponowanie (przez PTD) kompleksowego warsztatu pracy terapeutycznej (rozwiązania organizacyjne, pomoce dydaktyczne) nauczycielom i rodzicom dziecka z dysleksją;

8) skoordynowanie i zintegrowanie ścisłej współpracy wszystkich ogniw procesu pomocy specjalistycznej: poradni psychologiczno-pedagogicznej, nauczyciela terapeuty, ucznia z dysleksją, nauczycieli, rodziców;

9) zapewnienie (przez Polskie Towarzystwo Dysleksji) wsparcia merytorycznego wszystkim uczestnikom procesu ; stworzenie możliwości aktywnego uczestnictwa w przedsięwzięciach PTD oraz korzystania z różnorodnych szkoleń, organizowanych na terenie całej Polski.

Wdrożenie modelowego systemu profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z dysleksją rozwojową.

Powołanie szkolnego koordynatora ds. profilaktyki dysleksji i pomocy psychologiczno - pedagogicznej dla uczniów z dysleksją.

Koordynatorem pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z dysleksją może zostać:

- a) specjalista terapii pedagogicznej (nauczyciel terapeuta). Ze względu na posiadane kwalifikacje jest najbardziej uprawniony do pełnienia funkcji koordynatora. Terapeutą może zostać każdy nauczyciel, który ukończy studia magisterskie, podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny z zakresu terapii pedagogicznej;
- b) logopeda (wymagane studia podyplomowe).

2. Zadania ogólne koordynatora ds. profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z dysleksją.

Czuwanie nad sprawnym funkcjonowaniem systemu pomocy;

1. Współpraca ze wszystkimi ogniwami procesu profilaktyki i pomocy: uczniem, jego rodzicami, nauczycielami oraz poradnią psychologiczno - pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną;
2. Analiza stanu opieki nad dziećmi ryzyka dysleksji w przedszkolu oraz nad uczniami z dysleksją w szkole, diagnoza potrzeb dzieci, nauczycieli i rodziców, a także ocena możliwości placówki w zakresie zorganizowania im optymalnej pomocy;
3. Opracowanie modelu szkolnej (przedszkolnej, pozaszkolnej) opieki psychologiczno - pedagogicznej, z włączeniem do współpracy i współdziałania innych nauczycieli.
4. Koordynacja działań z zapisami programu wychowawczego szkoły i szkolnego programu profilaktyki.

3. Ścisła współpraca z wyznaczoną poradnią psychologiczno - pedagogiczną w zakresie:

- diagnozy w kierunku dysleksji oraz towarzyszących zaburzeń, takich jak dyskalkulia, ADHD;
- uzyskiwania porad w trudniejszych przypadkach;
- kierowania na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, ruchowe, psychoterapeutyczne uczniów z poważniejszymi trudnościami;
- zapraszania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych do prowadzenia rad szkoleniowych obejmujących problematykę trudności w nauce (w tym specyficznych), rozwijających umiejętności pracy z dzieckiem, z wykorzystaniem jego stylu uczenia się.

Do zadań ogólnych koordynatora należeć będzie również:

4. Podejmowanie działań w celu zorganizowania w szkole lub przedszkolu zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć, które umożliwią tym dzieciom rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, a także stworzenie gabinetu terapii pedagogicznej,
5. Współpraca z psychologiem, logopedą i pedagogiem szkolnym, jeśli sam nie pełni takiej funkcji. Pomocna będzie współpraca z Polskim Towarzystwem Dysleksji w obszarach wyznaczonych przez projekt.
8. Prowadzenie dokumentacji swojej działalności.

Zadania szczegółowe koordynatora ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z dysleksją

1. *Badania przesiewowe*

W celu rozpoznania rodzaju i wielkości potrzeb w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej należy przeprowadzić badania przesiewowe za pomocą odpowiednich narzędzi badawczych. Wyniki takich badań powinny wyznaczyć kierunek dalszych działań.

2. *Stworzenie programu* szkolnej (przedszkolnej, pozaszkolnej) opieki psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z dysleksją, włączając do współpracy rodziców i nauczycieli.

Zadaniem koordynatora jest zapewnienie odpowiedniej formy pomocy wszystkim uczniom ryzyka dysleksji i ze stwierdzoną dysleksją. Szczególnie istotne jest, by dzieciom o nieharmonijnym rozwoju już w przedszkolu lub w pierwszych latach nauki w szkole zapewnić specjalistyczną pomoc w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych. Jeśli nie otrzymają takiej pomocy, mogą mieć znaczne trudności w nauce czytania i pisanie i będą od początku edukacji narażone na niepowodzenia szkolne. W każdym przypadku szybkie wykrycie nieprawidłowości rozwojowych, wczesna interwencja i specjalistyczna pomoc są niezbędnym warunkiem przezwyciężenia trudności.

c.d. zadań ogólnych koordynatora

3. Nawiązanie współpracy z rodzicami

Warunkiem skutecznego oddziaływania jest nawiązanie ścisłej współpracy z rodzicami dziecka z dysleksją. Nauczyciel - koordynator jest zobowiązany poinformować rodzica o charakterze trudności, które zauważa u jego dziecka, o możliwościach oraz formach pomocy oferowanych przez szkołę i poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Powinien również stwarzać możliwości, aby rodzic mógł poszerzyć swoją wiedzę na temat problemu (szkolenia, konsultacje), a także wspierać pracę dziecka w domu, informując o jej zasadach, podsuwając odpowiednie pomoce terapeutyczne, wyznaczając nowe porcje zadań.

Pamiętajmy, że wszelka pomoc może być dziecku udzielona wyłącznie za akceptacją rodziców, bez ich zgody dziecko nie może uczęszczać na zajęcia terapeutyczne.

c.d. zadań ogólnych koordynatora

4. Organizacja pomocy terapeutycznej

Organizacja pomocy terapeutycznej powinna koncentrować się na określeniu działań, jakich oczekuje się od ucznia, rodziców i nauczycieli. Proponuję następujące formy pomocy terapeutycznej dla uczniów ze zdiagnozowaną dysleksją:

- 1) praca samokształceniowa dziecka w domu koordynowana przez nauczyciela przy współpracy z rodzicami;
- 2) zajęcia w zespołach korekcyjno-kompensacyjnych lub w formie terapii indywidualnej w szkole lub poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- 3) zajęcia wspierające mocne strony (zainteresowania, uzdolnienia) uczniów.

Zajęcia korekcyjno kompensacyjne mogą prowadzić nauczyciele posiadający odpowiednie kwalifikacje, które uzyskuje się na studiach magisterskich lub podyplomowych z zakresu terapii pedagogicznej.

W przedszkolu i w szkole podstawowej zajęcia korekcyjno - kompensacyjne mogą prowadzić nauczyciele, którzy posiadają świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego z zakresu terapii pedagogicznej, który był realizowany w wymiarze co najmniej 270 godzin dydaktycznych.

Istota zajęć korekcyjno-kompensacyjnych

Oprócz kształcenia umiejętności **czytania** (dekodowania, czytania ze zrozumieniem, czytania twórczego) i **pisania** (ze wzoru – przepisywania, z pamięci, ze słuchu), jest to również **korekcja**, czyli usprawnianie nieprawidłowo rozwijających się funkcji poznawczych i ruchowych dziecka oraz ich współdziałania, a także **kompensacja**, czyli stymulowanie funkcji dobrze rozwijających się w celu wspomaganie słabiej rozwiniętych lub częściowego ich zastępowania. Zadaniem terapii jest również **łagodzenie zaburzeń emocjonalnych**, będących efektem szkolnych niepowodzeń, oraz wypracowanie **motywacji** do nauki, której zwykle brakuje uczniom z dysleksją, gdyż utracili ją wskutek utrzymujących się niepowodzeń szkolnych.

5. Współpraca z nauczycielami

Koordynator służy pomocą nauczycielowi każdego przedmiotu w zakresie:

1) upowszechniania wiedzy na temat dysleksji w formie rad szkoleniowych organizowanych na terenie przedszkola lub szkoły z udziałem psychologa lub pedagoga z poradni psychologiczno-pedagogicznych lub innych zaproszonych specjalistów.

Ważne jest przygotowanie rady pedagogicznej do prawidłowego odbioru i właściwej interpretacji opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej. Stanowi to niezbędny warunek podjęcia ukierunkowanej pracy, dostosowanej do specjalnych potrzeb i możliwości edukacyjnych ucznia .

2) omawiania z nauczycielami trudniejszych przypadków oraz pomagania im w opracowywaniu indywidualnych programów;

Barrierey utrudniające realizację pomocy psychologiczno - pedagogicznej

- **ograniczone możliwości finansowe szkół** nie pozwalają na prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych
- **niewystarczająca wiedza rodziców** na temat symptomów dysleksji utrudnia wczesne dostrzeżenie jej objawów oraz wczesną diagnozę i podjęcie działań prewencyjnych;
- **braki w wiedzy nauczycieli** uniemożliwiają rozpoznanie problemu wśród uczniów, a w konsekwencji opóźnienie diagnozy;
- **niedostateczna znajomość metod nauczania** uczniów dyslektycznych powoduje, że nauczyciele nie są w stanie realizować zaleceń dostosowania wymagań do potrzeb uczniów dyslektycznych i przyczyniają się do utrzymywania, a nawet pogłębiania niepowodzeń szkolnych;
- **niska świadomość problemu dysleksji wśród rodziców** prowadząca do lekceważenia problemu, w wyniku czego rzadko angażują się oni w proces pomocy, bez której praca specjalisty nie przynosi oczekiwanych efektów.

Dziękuję za uwagę

Ewa Marszałek

Pedagog – logopeda

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

w Bełchatowie

tel. 44 632 28 74

www.pppbelchatow.bai.pl

Usprawnianie funkcji słuchowo - językowych

- Rozpoznawanie głosek w nagłosie, śródgłosie i wygłosie (na podstawie nazw obrazków i usłyszanych wyrazów).
- Wskazywanie, segregowanie przedmiotów i obrazków według podanej sylaby lub głoski.
- Dobieranie obrazków, wyrazów do podanej sylaby lub głoski.
- Wyodrębnianie w słowach kolejnych sylab, głosek, liczenie ich.
- Łączenie głosek, sylab w słowa.
- Zestawianie schematu budowy dźwiękowej wyrazu z obrazkiem.
- Wskazywanie miejsca głoski na schemacie.
- Czytanie sylab po dłuższych i krótszych ekspozycjach.
- Czytanie wyrazów sylabami, później całościowo.
- Samodzielne tworzenie wyrazów z podanych sylab.

Doskonalenie sprawności manualnej, grafomotoryki.

- Ćwiczenia koordynujące pracę obu rąk i koordynację wzrokowo-ruchową, wdrażanie do kontroli wykonywanego ruchu (wycinanka, wydzieranka, pogrubienia konturów, rozcinanie, rozdzieranie, przewlekanie, haftowanie na tekturze, nawlekanie, zwijanie, przekłuwanie, toczenie, rzucanie, ugniatanie).
- Ćwiczenia podnoszące poziom graficzny pisma – od dużych powierzchni do miniatury (malowanie farbami na dużych płaszczyznach) w pozycji stojącej, siedzącej.
- Kreślenie linii płynnym ruchem w powietrzu, na tablicy, na papierze, z zachowaniem kierunku od lewej do prawej i z góry na dół.
- Ćwiczenia płynnych, rytmicznych, postępujących ruchów pisarskich.

Usprawnianie funkcji wzrokowej oraz orientacji przestrzennej

- Segregowanie obrazków w grupy tematyczne.
- Wyszukiwanie różnic i podobieństw między obrazkami.
- Dobieranie par jednakowych obrazków.
- Dobieranie obrazków do ich konturów.
- Utrwalanie obrazu graficznego liter.
- Kształcenie orientacji w schemacie ciała: - określanie lewa i prawa ręka, wyznaczenie osi symetrii,
- Odtwarzanie z pamięci układów elementów (obrazków, figur geometrycznych).
- Rozpoznawanie zamian ilościowych i jakościowych w układach elementów.
- Układanie z części obrazków, figur geometrycznych i liter.
- Dobieranie części do całego obrazka.

Dziękuję za uwagę

Ewa Marszałek

pedagog – logopeda

*Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
w Bełchatowie*

tel. 44 632 28 74

www.pppbelchatow.bai.pl